
Het 'Onze Vader' Mattheüs 6:9-13

---

*'Onze Vader, Die in de hemelen zijt!
Uw Naam worde geheiligd.
Uw Koninkrijk kome.
Uw wil geschiede, gelijk in den hemel also ook op de aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood.
En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaars.
En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.
Want van U is het Koninkrijk, en de kracht,
en de heerlijkheid, in der eeuwigheid. Amen.'*

Het 'Onze Vader' is ongetwijfeld het meest bekende christelijke gebed. In veel gezinnen wordt het dagelijks gebeden. We vinden dit gebed op twee plaatsen in de Bijbel beschreven. In deze studie wat aantekeningen over de context waarin dit gebed is uitgesproken en de betekenis van de gebedspunten. Ook wordt geprobeerd om een antwoord te geven op de vraag of het 'Onze Vader' een richtlijn moet zijn voor al onze gebeden of zelfs als een standaardgebed kan fungeren.

Matth.6:5-8

Het 'Onze Vader' wordt vooraf gegaan door twee minstens zo belangrijke lessen over de houding van de bidder ten opzichte van mensen en ten opzichte van de Vader: zoek de stilte en nader eenvoudig tot de Vader. Jezus maakt duidelijk dat het belangrijk is om bij het bidden niet de aandacht en de eer van mensen te zoeken, maar juist de stilte te zoeken voor het contact met de Vader. Daarbij is het belangrijk dat je eenvoudig spreekt en tot de Vader nadert zoals je bent.

De binnenkamer

Met de binnenkamer wordt de opslagplaats of bewaarplaats voor spullen bedoeld, die zich in de meeste Joodse huizen middenin het huis bevonden (Matth.24:26; Luk.12:3 en 12:24). Mogelijk moeten we hier zelfs denken aan een min of meer geheime plek. De binnenkamer is in ieder geval een plek die maar voor weinigen toegankelijk is. Als je de binnenkamer betreedt, ben je daar in principe alleen. En dat laatste is juist wat Jezus hier wil benadrukken: dat je de afzondering zult zoeken om alleen te zijn met de Vader. Het alleen zijn helpt je niet alleen om jezelf te concentreren, maar doet ook recht aan de relatie die er is met de Vader. Degene op wie je hart gericht is en Wiens hart op jou gericht is, verdient het om tijd alleen met jou te mogen doorbrengen. Een binnenkamer kan overal zijn waar je alleen kunt zijn met de Vader. Jezus vond Zijn binnenkamer vaak 's nachts op de berg (Matth.14:23) of op een andere eenzame plaats (Mark.1:35). De apostel Petrus vond zo'n plek op het dak (Hand.10:9).

Het 'Onze Vader'

De teksten voorafgaand aan het 'Onze Vader' maken in ieder geval duidelijk dat het in vers 9-13 gaat om een eenvoudig gebed, waarin de bidder zonder omhaal van woorden tot de kern komt.

Het gebruik van de Vadernaam suggereert dat het hier onderwijs betreft voor gelovigen. Zij mogen God immers 'Vader' noemen (Rom.8:15; Gal.4:6). Jezus spreekt hier echter niet alleen tot de toekomstige apostelen, maar ook tot alle mensen die verder nog rond Hem heen zitten (Matth.5:1-2 en 7:28-29); ofwel: het is een boodschap voor het Joodse volk in het algemeen. De verhouding tussen het volk Israël en God was die van een vader en zoon (Ex.4:22; Deut.32:6). Elke Israëliet mocht God als 'Vader' aanroepen (Matth.23:1, 9).

De indeling

Dit gebed heeft een opmerkelijke opbouw.

De eerste drie gebedspunten hebben betrekking op dat wat in het belang van de Vader is:

- moge Uw Naam geheiligd worden;
- moge Uw Koninkrijk komen;
- moge Uw wil gebeuren, zoals in de hemel, zo ook op aarde.

De gebedspunten daarna hebben betrekking op dat wat voor de mens belangrijk is:

- geef ons vandaag ons toereikend brood;
- vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaars hebben vergeven;
- leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.

Uit vers 5-6 konden we opmaken dat mensen vaak zo met zichzelf bezig kunnen zijn als ze in gebed gaan. De opbouw van dit gebed leert ons dat de gerichtheid op de Vader allereerst de aandacht verdient, voordat wij de dingen ter sprake brengen die ons bezig houden.

Vers 11

'Geef ons heden ons dagelijks brood' (SV). Het woord 'dagelijks' kan beter vertaald worden met 'toereikend'. Bedoeld wordt: 'dat wat voor elke dag nodig / genoeg is'. Dit gebedspunt sluit aan bij wat Jezus verderop zegt over bezorgdheid (Matth.6:34). Het is dus niet zomaar een vraag, maar tegelijk ook een uiting van vertrouwen. 'Geef ons vandaag wat genoeg is voor deze dag'. We kunnen hier denken aan eten, maar ook aan andere levensbehoeften.

Vers 12

'Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven onze schuldenaars' (SV). De meeste handschriften geven aan dat het tweede deel van dit gebedspunt in de voltooid tijd staat. Er zou dan dus staan: 'Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaars hebben vergeven'. De voorwaarde om vergeving van de Vader te ontvangen, is dat je zelf ook eerst vergeving schenkt aan degenen die bij je in de schuld staan. Het gaat hier om 'schuld' die ontstaan is door zonde. Het voorwaardelijke karakter van de vergeving die de Vader wil geven, wordt bevestigd door dat wat in vers 14-15 staat. Als de mens niet vergeeft, zal de Vader ook niet vergeven.

Vers 13

'Leid ons niet in verzoeking'. Het woord 'verzoeking' kan ook vertaald worden met 'beproeving', in die zin dat het gaat om een test. De vraag is dan: 'Laat ons niet getest worden, maar verlos ons van de boze'. Het gaat hier niet om verzoeking door zonde in het algemeen, maar om de aanvallen van de boze in het bijzonder.

Het slot van het gebed: 'Want van U is het koninkrijk, de kracht en de heerlijkheid' ontbreekt in de meeste handschriften. Waarschijnlijk heeft men het ten tijde van de vroege kerkgeschiedenis toegevoegd uit liturgische overwegingen. In ieder geval is het 'Amen' aan het einde van dit gebed niet het 'Amen' aan het einde van Jezus bergpreek. Dat blijkt wel uit het vervolg in vers 14-15.

Richtlijn of standaardgebed

Het 'Gij bidt dan aldus...' (vers 9) wekt de indruk dat het 'Onze Vader' moet fungeren als een standaardgebed voor alle gelovigen van alle tijden en plaatsen. De vraag of dit zo is, moeten we beantwoorden los van het gegeven dat het steeds weer opzeggen van dit gebed kan verworden tot een lege en ondoordachte opsomming van woorden.

In vers 7-8 leert Jezus ons dat er niet veel woorden en ook geen zorgvuldig gestileerd taalgebruik nodig is om tot de Vader te naderen. De Vader weet al wat je wilt vragen, voordat je het uitspreekt, en daarom kan het gebed eenvoudig en kort zijn. Het 'Onze Vader' is een voorbeeld van zo'n kort en eenvoudig gebed, waarin de dingen aan de orde komen die er echt toe doen: het belang voor de Vader voorop en de meest noodzakelijke dingen voor de mens daarna. Juist op deze verhoudingen wil Jezus de nadruk leggen.

We lezen in de Bijbel op meerdere plaatsen aanwijzingen voor het gebed en we krijgen daaruit niet de indruk dat daar bedoeld wordt dat we steeds weer letterlijk het 'Onze Vader' moeten bidden (Fil.4:6-7; 1Thess.5:17-18). Dat leren we ook uit de gebeden die zijn opgetekend van apostelen en andere gelovigen. In het 'Onze Vader' ontbreekt bovendien ook het element voorbede, wat een belangrijke plaats in onze gebeden moet innemen (1Tim.2:1). Het 'Onze Vader' zou dus een incompleet standaardgebed zijn.

De lessen voor het gebed die we vanuit Matth.6 moeten vasthouden is dat we mogen naderen in gebed zoals we zijn en met eenvoudige woorden (vers 7-8) en dat we bij het bidden niet onze 'waslijsten' met vragen voorop stellen, maar steeds weer alles zullen bezien in relatie tot de Vader, in relatie tot Zijn doelen, Zijn almacht en Zijn 'huisregels'.

De context van dit gebed

Een belangrijke reden waarom het 'Onze Vader' geen standaardgebed voor alle gelovigen van alle tijden en plaatsen kan zijn, vinden we in de context waarin dit gebed is uitgesproken. Het 'Onze Vader' maakt in de eerste plaats deel uit van het onderwijs (de bergrede / 5:5 en 8:1) wat Jezus geeft aan Zijn discipelen en landgenoten (Matth.5:1-2 en 7:28-29) ten tijde van de periode van de wet.

Dit onderwijs hoort bij het onderwijs van Jezus over het koninkrijk der hemelen (Matth.4:17), waarvoor Johannes de Doper de aankondiging deed (Matth.3:2).

We hebben hier te maken met wetsonderwijs; een appèl om Gods geboden te onderhouden.

- Jezus is niet gekomen om de Wet te ontbinden, maar juist om haar te vervullen. De Wet zal blijven gelden totdat Jezus de Wet ten volle vervuld heeft. Wie de geboden van de Wet doet zal groot zijn in het Koninkrijk der hemelen. Als de gerechtigheid (het doen van Gods geboden) van de hoorders niet groter is dan dat van de schriftgeleerden, zullen ze het Koninkrijk der hemelen niet eens binnengaan (5:17-20).
- Alleen hij of zij die de wil van de Vader doet zal in het Koninkrijk der hemelen kunnen ingaan (7:21-23).

Dit onderwijs past helemaal in de tijd waarin het werd uitgesproken: de periode van de wet. De periode van de Wet begon toen Israël in de woestijn Gods geboden ontving (Ex.12:40; Ex.20) en eindigde toen Christus door Zijn bloed de eis en de vloek van de wet wegnam (Gal.3:13, 17). Het principe 'doet dat en gij zult leven' is in de bergrede nog steeds actueel:

- Jezus gaat zelfs nog een stapje verder dan de Wet van Mozes. Er is gezegd...maar Ik zeg U... (5:21-48).
- Ook het voorwaardelijke karakter van de vergeving (6:12, 14-15) is hier een voorbeeld van.

Hoe kon Jezus in de bergrede zó spreken, als dit alles uiteindelijk toch niet tot de redding van mensen kon leiden? Het antwoord is heel eenvoudig: de Wet was op dat moment nog 'in functie', want Jezus moest de Wet nog vervullen. 'Vervullen' in twee opzichten: vol-maken, overtreffen (5:21-48) en voldoen.

- In Gal.3-4 vertelt Paulus ons dat de Wet omwille van de overtreding gegeven is, totdat Christus, de Middelaar zou komen. Doordat Christus voor de straf betaalde en daarmee de Wet vervulde, maakte Hij Zijn volk (het Joodse volk) los van de vloek van de Wet en gaf hen de vrijheid terug. Alleen door het geloof in het offer van Jezus Christus kunnen we God behagen en leven naar Zijn geboden (1Kor.1:30; Gal.5:22).
- Nadat Mozes de wet had gegeven, en de Jezus Christus de normen daarvan zelfs had verhoogd, ging Hij naar Golgotha om de wet aan het kruis te nagelen (Kol.2:14).
- God ziet ons nu in Christus volmaakt (Kol.2:10).
- Gods bedoeling met de wet is om een einde te maken aan alle menselijke mogelijkheden om zich voor God te rechtvaardigen. De wet moet mensen uitdrijven tot Christus. Op andere plaatsen in het NT leren we dat we alleen door de aanwezigheid van Zijn Geest in ons kunnen leven naar Zijn wil.

Het plan van God ontvouwt zich in perioden en het onderwijs wat Jezus hier geeft behoort tot een andere periode dan die waarin wij nu leven. Dit heeft onder meer gevolgen voor de wijze waarop we de Bijbel lezen en toepassen op ons eigen leven.

Een voorbeeld hiervan zien we als we Matth.6:12, 13-14 lezen. Het vergeven van anderen wordt hier een absolute voorwaarde genoemd voor de vergeving die de Vader wil schenken aan de bidder. Zonder ook maar iets af te doen van het feit dat het geven en ontvangen van vergeving bij elkaar horen (dat is een Bijbels principe); cq. dat onze relatie met God nooit los gekoppeld kan worden van de relatie met onze medemens, mogen we toch stellen dat de vergeving van God voor ons nu niet meer niet voorwaardelijk is, maar dat Gods vergeving de voorwaarde is en het uitgangspunt moet zijn voor ons handelen. We worden ertoe opgeroepen om anderen te vergeven omdat Christus ons vergeven heeft (Ef.4:32).

Heel de Schrift is voor ons tot lering (2Tim.3:16), maar het is evenzeer belangrijk dat we beseffen dat niet de hele Schrift letterlijk over ons, of de periode waarin wij leven, gaat. Ook daarin kunnen we onderwijs ontvangen en zodoende meer thuis raken in schatten van wijsheid en kennis die in Christus verborgen zijn (Kol.2:3). Dit is iets wat de Schrift ons zelf leert!

Vele zaken zijn letterlijk op ons van toepassing, maar bij andere zaken zit de 'lering' in de principes die er in naar voren komen. Dat maakt het bestuderen van de Bijbel er niet direct makkelijker op, maar zal ons wel brengen bij een helderder inzicht over de dingen die ons van God geschonken zijn (1Kor.2:12).

Profetisch

In het 'Onze Vader' vinden we ook profetische lijnen, die ons wijzen op de tijd dat het koningschap over Israël werkelijkheid zal worden (Hand.1:60) en Christus over Zijn volk zal regeren (Ps.72).

- De eerste drie gebedspunten uit het 'Onze Vader' zullen dan letterlijk in vervulling gaan. De wil van de Vader zal op aarde gedaan worden en Zijn Naam zal verhoogd worden.
- Voorafgaand aan die tijd zal er over de gehele wereld een 'ure van verzoeking' komen (Op.3:10), waarin de boze alles op alles zal zetten om Gods koninkrijk en de gelovigen schade toe te brengen. In Matth.24 vertelt Jezus meer over deze ontzagwekkende periode, die Hij omwille van de uitverkorenen zal verkorten (Matth.24:22).
- In de bergrede wordt een koppeling gelegd met de eindtijd en het oordeel (7:21-23); met het ontvangen van loon en vergelding (5:12; 6:1; 4, 6, 18).

Vergelijking met Lukas 11

Ook in Lukas 11:1-4 vinden we het 'Onze Vader' opgetekend. Het gaat hier om een andere situatie waarin Jezus deze woorden uitspreekt. Hier zijn het de discipelen die aan de Heere Jezus vragen of Hij hen wil leren bidden. Uit de chronologie van het Nieuwe Testament kunnen we afleiden dat bij het uitspreken van de bergrede waarschijnlijk nog niet alle discipelen aanwezig zijn geweest (vergelijk Matth.4:18-22; Matth.9-10). De bergrede is uitgesproken tijdens Jezus' eerste rondreis door Galilea en het 'Onze Vader' uit Lukas 11 tijdens de derde rondreis door Galilea. Jezus herhaalt dus Zijn aanwijzingen voor het gebed voor alle discipelen.

- Het 'Onze Vader' uit Lukas 11 wordt gevolgd door aanvullend onderwijs over het gebed, namelijk dat de Vader bereid is om degene die tot Hem bidt te verhoren en het allerbeste te geven. Dit onderwijs vinden we overigens ook terug in de bergrede (Matth.7:7-12).
- Opmerkelijk is het verschil in de twee versies van het 'Onze Vader' met betrekking tot de bede over vergeving. In de versie van Lukas staat: 'Vergeef ons onze zonden...'. In essentie wordt hier echter het zelfde gezegd als in de eerste versie, want het grondwoord wijst hier op 'overtredingen tegen de wet', waardoor een mens schuldig is.